

REKLI SU O DJELU MIRAŠA MARTINOVIĆA:

Mirašu Martinoviću je uspelo da iz sivila erudicije izvuče dragocjeni materija, zlatne niti koje nije dotaklo vrijeme. Svojom imaginacijom, faktima i stvaralačkim umijećem, pronašao je i uspostavio komunikacije, pa su gradovi oživjeli. Za svaki grad, pišući svoju priču, pronašao oirgnialni ključ, otvorio ga. Tako da svi o vi gradovi sada, raskriljenih kapija, čekaju da se u njih uđe.

Predrag Matvejević, AGORA, 5. XI 2012.

Majstorskim načinom pripovijedanja Miraš nas sugestivno uvodi u ono što je doživljavao. Kada prelazi kamen nekog kućnog praga, neke ruševine nad kojom umjesto krova gleda u čudljivo nebo, kada u ostatku stupa obraslim korovom vidi blistavi hram ili na praznom prostoru gdje je nekad bio trg, čuje žamor i glasove, pisac oživljava grad i na taj način putem literature potvrđuje kontinuitet povijesti. Jer kako kaže Lewis Mamfort „Grad mrtvih stariji je od grada živih. U stanovitom smislu grad mrtvih je prethodnik, gotovo srce, svakog živog grada“. Zato su ruine koje nalazimo i koje proučavamo ostaci koji nas i potvrđuju i nadahnjuju. One su dio nas. Vrijednost Miraševe knjige jest i u tome što čitatelj u njoj ne otkriva samo dio kolektivne prošlosti podneblja u kojem su antički gradovi građeni i razarani, nego u ogledalima njihovih snova i sudbina sagledava sliku ljudskog bića, njegov zemaljski put slave i poraza.

Dimitrije Popović, OSLOBODENJE, Sarajevo, 3. januar 2013.

UNIVERZALNE METAFORE

Martinović pripovijeda i pjeva s tajnošću koju samo on zna, da bi poruke išle i do budućnosti, ne kao neko ponavljanje, već kao vijest vječitosti. Kod njega se miješa istorija sa fantazijom, hronika sa poezijom, biblijske metafore sa ljudskom svakidašnjicom, stvarajući zdravo sjećanje, ono što umjetnost doseže kao žrtvovanje i mučeništvo. Ovo se vidi podjednako i u samo jednom stihu ili u jednom čitavom romanu kao, na primjer, onom o ilirskoj kraljici Teuti. Martinović uspjeva da zadivi i jednom jedinom pričom kao ona o vojsci frulaša ilirskog kralja Gentia, u njegovoj knjizi o grdovima.

Visar Zhiti : iz predgovora knjizi ANTIČKI GRADOVI SNOVI I SUDBINE

KNJIGA KOJU BI RADO PROČITAO BORHES

Naša književnost oskudijeva s ovom vrstom proze koja nije samo pripovijetka, zato što se u njoj čuju pripovjedački glasovi, nego je istodobno i esej, potom i znanost, jer pisac kopa u utrobu zemlje mnogim arheološkim alatima, pa onda antropologija i lingvistika, a nadasve poezija koja slijedi ono što je Miraš Martinović već ostvario u svojim stihovima i dosegao poetski vrh zbirkom *Nevidljivi ljetopis*.

Mirko Kovač: Pobjeda, Kultura, 17. novembar 2012.

O ANATIČKIM GRADOVIMA, U BORHESOVSKOM MANIRU

Majstorski interpretirajući tu daleku prošlost, pisac je, naravno, uspostavljao veze koje bi bez njegovih knjiga ostale nevidljive. Ovim je doprinio da se mit o jednoj zemlji i jednom narodu (crnogorskom) pretvori u književnu realnost. Ko u to ne vjeruje, neka pročita zbirku njegovih romana, a naročito „**Antičke gradove, snove i sudbine**“. U svakom slučaju, Martinović je ovim romanom po svemu evropski pisac, pa njegovu knjigu s razlogom vidim u pariskim, londonskim ili rimskim knjžarama.

Jezdimir Radenović, MOTRIŠTA, Mostar, srpanj-listopad 2012.

ESTETIZACIJA PORŠLOSTI I POTRAGA ZA IDENTITETOM I KONTINUITETOM

Miraš Martinović ne piše samo o gradovima i gradnji kao arheološki tragalac već ispisuje svoje osobne ali i kolektivne mitove o takozvanim urbanim cjelinama i prostorima koji su nestajali ili ostajali u tragovima a povezani su uz prošlost antičkih i srednjevjekovnih obitavanja i seoba. Pripovijest o svakome gradu ilustrirana je dokumentima, skicama, fotografijama, nacrtima. Je li ovdje riječ o mješovitom žanru arhetipskog kazivanja istraživača vremenitosti ili o lirsko-meditativnom ogledu kojim se zapostavljeno blago crnogorskih kulturnih naslaga želi predstaviti kao nanovo otkriveno, pomnim uvidima u taloge povijesti?

Lidija Vukčević: VIJESTI, ART, 27.oktobar 2012.

Na još jedno pitanje koje bi se moglo postaviti Mirašu Martinoviću, zašto je otišao u antičku Crnu Goru pored toliko njenih skorašnjih i ovovremenih tajni i mitova, može da posluži kao odgovor onaj koji je dao Zbignjev Herbert na slično pitanje, zašto ide u staru Grčku i šta tamo radi. Rekao je da to njegovo „mitološko potkrovlje“ u kome se udobno smestio, da je to njegova „privatna mitologija“ preko koje komunicira sa prethodnim pokolenjima. Čini se da Martinović ima još jedan neupitan razlog traganja za tom prošlošću i smeštanja svog emotivnog i intelektualnog prosedea u taj istorijsko-mitološki kontekst. izopšteno, baš kao i Vojvodina iz svog miteuleuropskog zgloba i koračaja. Po tome se Martinović može pridružiti Krležinim legendama i „Areteju“, poeziji antičkih tema i motiva Jovana Hristića, ili Kišovoj „Enciklopediji mrtvih“, „Psalmu 44“ ili „Elektri“, da se prisetimo samo njih trojice sa ovog jezičkog prostora.

Radomir Glušac: iz govora na promociji knjige ANTIČKI GRADOVI SNOVI I SUDBINE u Muzeju savremene umjetnosti u Novom Sadu, 14. decembra 2013.godine.

Miraš je fanatični zaljubljenik u antičke tajne i misterije ovog dijela nekadašnje zemlje Ilirika. Tako on strasno razgrće minule vjekove, epohe i milenijume i, u njihovoj dramaturgiji i povezanosti, pronalazi svjetlucave tragove naše drevne prošlosti, koji su ovdje opredmećeni u brojnim, davno oburdanim, antičkim gradovima, kao i u značajnim arheološkim nalazima i drugim vrijednim artefaktima.

Vlado Duletić: Portal MONTENEGRINA